
Tumorbiomarkører

DOKTORAVHANDLINGER

HELGA B. SALVESEN

Email: hesa@haukeland.no

Kirurgisk avdeling

Haukeland Sykehus

5021 Bergen

Forekomsten av endometriecancer øker, og er nå en av de hyppigste former for underlivskreft i industrialiserte land. Sykdommen kan oftest kureres, og pasientgruppen representerer dermed en stor gruppe som skal følges opp etter behandling for underlivskreft.

Årsaken til sykdommen er ukjent, men arv og faktorer som ensidig østrogenstimulering, lav paritet og overvekt, disponerer for kreftutvikling.

Endometriecancer diagnostiseres oftest i et tidlig stadium. Behandlingen består hovedsakelig i kirurgisk fjerning av livmoren og eggstokkene, og dette kurerer flertallet av pasientene. Etter vellykket operasjon vil likevel om lag 20 % få tilbakefall. Dette har medført at noen velger å gi tilleggsbehandling, oftest i form av stråleterapi, for å hindre tilbakefall av sykdommen. Slik behandling har imidlertid bivirkninger, og effekten har vært vanskelig å dokumentere.

Dette terapeutiske dilemma har motivert forskning for å finne frem til effektive markører for aggressiv sykdom. Alder, sykdomsstadium, histologisk type, histologisk grad, DNA-ploidi og hormonreseptorstatus er etablerte prognostiske faktorer. Artiklene i avhandlingen omhandler undersøkelser av nye potensielle tumormarkører ved endometriecancer i relasjon til de mer etablerte. I studien inngår en prospektiv serie bestående av nedfrost tumorvev samt et populasjonsbasert og uselektet pasientmateriale (N=316) som omfatter samtlige pasienter fra Hordaland behandlet i tiårsperioden 1981 – 90.

Én artikkel beskriver betydningen av rutinekontroller etter behandling. Denne viser at disse sjelden fanger opp asymptomatiske residiver.

Et annet arbeid påviser at nullipara har et mer aggressivt sykdomsforløp sammenliknet med kvinner som har født ett eller flere barn. Paritet har en selvstendig prognostisk betydning selv om nullipara også var eldre og hadde mer avansert sykdom ved diagnose.

Nytten av en standardisert metode for å studere kjernene i svulstcellene (morfometrisk kjernegradering) ble studert. Dette gir bedre prognostisk informasjon enn tradisjonell subjektiv gradering.

I fire delarbeider studeres betydningen av tumorbiologiske markører for celleproliferasjon (Ki67, S-fase), angiogenese (faktor VIII) og cellesyklusregulering (p53, p21, p16). Celleproliferasjon og kartetthet i svulstvevet, samt defekter i tumorsuppressorsystemene p53/p16 gir verdifull tilleggsinformasjon utover de tradisjonelle prognostiske faktorene. Dette kan bidra til en individuelt tilpasset behandling der kun pasienter med høy risiko for sykdomsresidiv får postoperativ strålebehandling, noe som kan redusere forekomsten av bivirkninger.

Da DNA-metylering sannsynligvis representerer en viktig inaktiveringsmekanisme for cancerrelaterte gener, ble dette videre undersøkt i ett delarbeide. *p16* DNA-metylering viste seg imidlertid å være sjelden ved endometriecancer. Denne delen av arbeidet ble utført ved Department of Human Genetics, University of Chicago.

- *Avhandlingens tittel*
- Tumor biomarkers and prognostic factors
- in endometrial carcinoma
- *Utgår fra*
- Kvinneklinikken
- og
- Avdeling for patologi,
- Gades Institutt
- *Disputas* 14.6. 2000
- Universitetet i Bergen

Publisert: 30. juni 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 15. juli 2026.